

עין משפט
גזר מצוה

צח:

הגזול עצים פרק תשיעי בבא קמא

נכתוב ליה שטרא. לא שייך הכא מפיהם ולא מפי כתנם ולא צההיל דתנן בגט פשוט (ב"ב דף קסח.) מי שנחמק שטר חובו דעדים החתומים על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן **בב"ד** והוי כאליו אמרי הני עדים ראינום שנחקרו עדותן **בב"ד** ובפ"צ דכתובות (דף כ.ו.) הארכתמי':

פרושי קמפרש ביצד בו'. תימא דלא פריך אי הכי חייבין תרי וימני למ"ל כדפריך בפרק קמא דסנהדרין (דף ג. וסס"ו) אי הכי שלשה שלשה למה לי ובכמה מקומות דיין ובכמה מקומות לא דייק^(*):

הכא

הגורם לממון לאו כממון דמי לא מחייב מתקוף לה רב הונא בריה דרב יהושע אימר דשמעת ליה לרבי שמעון דבר הגורם לממון כממון דמי בדבר שיעיקרו ממון כדרבה דאמר רבה גזל חמץ לפני הפסח ובא אחר ושרפו במועד פטור שהכל מצווים עליו לבערו לאחר הפסח מחלוקת ר' שמעון ורבנן לרבי שמעון דאמר דבר הגורם לממון כממון דמי ^בחייב לרבנן דאמרי דבר הגורם לממון לאו כממון דמי פטור בדבר שאין עיקרו ממון מי אמרינן ^גאמר אמימר מאן דדאין דינא דגרמי מגבי ביה דמי שטרא מעליא ומאן דלא דאין דינא דגרמי מגבי ביה דמי גיירא בעלמא הוה עובדא וכפייה רפרם לרב אשי ^דואגבי ביה כי כשורא לצלמא: חמץ ועבר עליו הפסח אומר לו הרי שלך לפניך: מאן תנא אומרין באיסורי הנאה הרי שלך לפניך דאמר רב חסדא ר' יעקב היא דתניא ^השור שהמית עד שלא נגמר דינו מכרו מכור הקדישו מוקדש שחטו בשרו מותר החזירו שומר לבעליו מוחזר משנגמר דינו מכרו אינו מכור הקדישו אינו מוקדש שחטו בשרו אסור החזירו שומר לבעליו מוחזר אינו מוחזר רבי יעקב אומר ^ואף משנגמר דינו החזירו שומר לבעליו מאי לאו בהא קמיפלגי דרבי יעקב סבר אומרין באיסורי הנאה הרי שלך לפניך ורבנן סברי אין אומרין באיסורי הנאה הרי שלך לפניך א"ל רבה לא דכולי עלמא אמרינן באיסורי הנאה הרי שלך לפניך דאם כן נפלגו בחמץ בפסח אלא אמר רבה הכא בגומרין דינו של שור שלא בפניו קא מיפלגי רבנן סברי אין גומרין דינו של שור שלא בפניו דאמר ליה אי אייתיתיה גיהליה הוה מעריקנא ליה לאגמא השתא מסרתיה ביד מאן דלא מצינא לאישתעויי דינא בהדיה ור' יעקב סבר גומרין דינו של שור שלא בפניו דאמר ליה מאי עבדי ליה סוף סוף הוה גמרי ליה דינא שלא בפניו אשכחיה רב חסדא לרבה בר שמואל א"ל תנית מידי באיסורי הנאה אמר ליה אין תנינא ^זוהשיב את הגזלה מה תלמוד לומר אשר גזל יחזיר כעין שגזל מכאן אמרו גזל מטבע ונפסל פירות והרקיבו יין ^ח [א] והחמיץ תרומה ונטמאת חמץ ועבר עליו הפסח בהמה ונעבדה בה עבירה ושור עד שלא נגמר דינו אומר לו הרי שלך לפניך מאן שמעת ליה דאמר עד שלא נגמר דינו אין משנגמר דינו לא רבנן וקתני חמץ ועבר עליו הפסח אומר לו הרי שלך לפניך א"ל ^טאי משכחת להו לא תימא להו ולא מידיו: פירות והרקיבו אומר לו הרי שלך לפניך: והתנן פירות והרקיבו משלם כשעת הגזילה אמר רב פפא ^יכאן שהרקיבו כולן כאן שהרקיבו מקצתן: **מתני'** הנתן לאומנין לתקן וקלקלו חייבין לשלם נתן לחרש שידה תיבה ומגדל לתקן וקלקל חייב לשלם ^{יא}והבנאי שקיבל עליו לסתור את הכותל ושיבר האבנים או שהזיקן חייב לשלם היה סותר מצד זה ונפל מצד אחר פטור ואם מחמת המכה חייב: **גמ'** אמר רב אסי לא שנו אלא שנתן לחרש שידה תיבה ומגדל לנעץ בהן מסמר ונעץ בהן מסמר ושיברן אבל נתן לחרש עצים לעשות שידה תיבה ומגדל ועשה מהן שידה תיבה ומגדל ושיברן פטור מאי טעמא אומן קונה בשבח כלי תנן נתן לאומנין וקלקלו חייבין לשלם מאי לאו ידיהיב להו עצים לא שידה תיבה ומגדל הא מדקתני סיפא שידה תיבה ומגדל מכלל דרישא עצים אמרי פרושי קא מפרש לה כיצד נתן לאומנין לתקן וקלקלו חייבין לשלם כגון שנתן לחרש שידה תיבה ומגדל והכי נמי מסתברא דכיצד קתני דאי סלקא דעתך רישא

עצים השתא אשמעינן עצים חייבין לשלם ולא אמרינן אומן קונה בשבח כלים שידה תיבה ומגדל מבעיא אי משום הא לא איריא תנא סיפא לגלויי רישא תאמר רישא שידה תיבה ומגדל אבל עצים לא תנא סיפא שידה תיבה ומגדל מכלל דרישא עצים ואפ"ה חייב לשלם לימא מסייע ליה ^{יב}הנותן צמר לצבע

גבא א מיי פ"ו מהל' חובל ומוקי הלכה ט סמג עשין קט טושי"ע ח"מ סימן שפו סעיף ב':

ס ב מיי פ"ג מהלכות גזילה הלכה ד סמג עשין עג טושי"ע ח"מ סימן שסג סעיף ב':

סא ג מיי פ"ו מהל' חובל ומוקי הלכה ט סמג עשין עט טושי"ע ח"מ סימן שפו סעיף ב' (רב אלפס כאן ובסוף פ"ב דף יג.):

סב ד מיי פ"ג מהל' גזילה הלכה ד סמג עשין עג טושי"ע ח"מ ס' סעיף ב':

סח ז מיי פ"י מהלכות שטרות הלכה ד סמג עשין פט טושי"ע ח"מ סימן שו סעיף ב':

מוסף רש"י

מאן דדאין דינא דגרמי. המחייב את הגורם הפסד לתצור (כתובות פח.) דמי שטרא מעליא. כל החוב שחטבו (שם.) ומאן דלא דאין דינא. פלוגתיהו בב"ק ור' מאיר אית ליה דינא דגרמי כדמנא (לקמן ק:) תתיאש הימנה ולא גרדיה זה קדש וחייב באלויות, גבי כלאים, וק"ל כותיה (שם.) ובכפיה רפרם לרב אשי. שגא הדין לפני רב אשי ויטביו והקישו בראיות ואגבי מעילא דגרמי (שם.) כי כשורא לצלמא. לומר, ניצוי גמור כל ההפסד דקדק בו כשגר ידקדק הלטק קורה לזר בו זירות שוקת יצרה ותלק (שם.) אפ עד שלא נגמר דינו מכרו מכור. ואפילו לרבנן דלא דרשי בנעלו דנשו מיתה והעמדה נדון כאלד ומחייב קטלא, מכור הוא לדינא (רע"ב ח"ד.) הקדישו מוקדש. ונפקא מיניה דאי מיתהי מיתה מעל (רע"ב ח"ה.) מוחזר. ואע"ג דשקלי ליה כי דינא הוי שומר פטור דהא כשהחזירו שור מעליא הוא (שם.) אינו מוקדש. דלאו כשהמיה מוקדש. קאי לאקדושיה (שם.) אף משנגמר דינו בו' מוחזר. דאמר ליה מורא אשלמתי לי, מורא אשלמתי לך (כתובות לד.). אין אומרין באיסורי הנאה הרי שלך לפניך. ונפקא מיניה לגזל חמץ ועבר עליו הפסח והחזירו אינו מוחזר (רע"ל ח"ה.) דאם כן. דלרבנן אין אומרין, נפלגו בחמץ בפסח. ולומר דחייב, ואנן קיי"ל דלרבנן אומר לו הרי שלך לפניך, דקתני גזל חמץ

ועבר עליו הפסח והחזירו, אומרין באיסורי הנאה הרי שלך לפניך, היכא דאוסרנא ממילא אמא ליה, כגון חמץ בפסח ולא מצי אי"ל האי לאו מדיי הוא, אבל הכא משום הכי אמרי רבנן אינו מוחזר דא"ל כי' והיאק דדידים הוא שהניחו לפי דינא, והאי דנקט יא' אהדנמיה ניהלי, לאו משום דחיובא דלא אהדריה הוא, דא"כ נתמך בפסח נמי למא ליה אי אהדנמיה ניהלי הוי שמיטנא ליה, אלא אלא אהדריה לא מחייבי ליה רבנן, דהא קמהדר ליה השתא ואמרינן באסורי הנאה הרי שלך לפניך, אלא חיובו משום דהוליכו לב"ד צדיק, והכי קאמר ליה לא היה נך להוליכו לב"ד דאי צדיי הוה מעריקנא

ליה מייחוי (שם.) סוף סוף הרי גמרי ליה דינא שלא בפניו. הלכך הוה ליה היקא דממילא ולא צדיק (שם.)

הגזול עצים פרק תשיעי בבא קמא

מנא ידעינן. מאי הוי כתיב ציה ומאי צעי למיתבי ולא אלטריך ליה למימר דפטור: **במאמינו.** ^אבעל השטר לשורק ככל מה שאומר שכן היה כתוב ציה ואפ"ה פטור: דר"ש בפרק מרובה (לעיל דף עד:) גבי קדשים שחייב באלויותו כו': **צמוצה.** צומן ציעורו צו' שעות ודכוותה בפסחים (דף י:)

לא צדק בתוך המועד יצדוק לאחר המועד: **לר"ש חייב.** האי שטרפו לשלם לגזלן דמיהס דדבר הגורם לממון הוא שאם היה צעין היה מחזירו גזלן לבעליו ופטור דתנן לעיל (דף יז:.) גזל חמץ ועבר עליו הפסח אומר לו הרי שלך לפניך ועכשיו שאין צעין יחזיר דמיס לבעליו. ובחמץ בפסח הוא דאמרינן הכי משום דעיקרו כלומר בתחלתו ממון הוי ועכשיו אע"פ שאינו שוה לכלוס גורם לממון הוא אבל בשטרי דמעולם לא היה גופו ממון מי שמעת ליה: **מאן דדאין דינא דגרמי.** ר"מ היא (בהגזל בתרא) [לקמן] (דף ק:.) **מגבי** ליה. מן השורף כל השטר שהרי גרמו להפסיד: **ואכפיהי רפרם לרב אשי.** שטרף שטר חצירו בילדותו: **ואגבי מיניה.** גוצינא מעליא כל מה שכתוב בשטר: כי כשורא לללמא. פרעון גמור מן העדיית כקורה זו הנצחרת משאר קורות לתקן צה לורה ודיוקנאות: **שור שהמיה.** את האדס ומכרו עד שלא נגמר דינו: **מכור.** ולא יסקל דצעין מיתה והעמדה צדין שיהא שין כאלד צפרק שור שנגח ר' ור' ^ב: **החזירו שומר לבעליו מוחזר.** ופטור שומר: **דכ"ע אומרים באיסורי הנאה בו'.** ומתניתין דחמץ בפסח אפי' לרבנן: **דאם כן.** דלרבנן אין אומרים אדמפלגי בשור לגבי שומר

ליפלגו נמי לגבי גזל חמץ ועבר עליו הפסח ^ג אבל הכא בשור שהמית הוא דאמר אין מוחזר משום דלאחר ליה האי איסור הנאה לאו איסור דאמי עליה ממילא הוא כגון חמץ בפסח אלא את קטלמיה צדיס שהצחתו לב"ד דאי הוה גבאי אנה מעריקנא ליה לאגמא כו' אבל סיפא דמתניתין ודאי רצי יעקב היא ולא רצנן דקתני או שהיתה יושאה לסקל אומר לו הרי שלך לפניך: **אשכחיה רב חסדא בו'.** רב חסדא מהדר אמתני' דניחוי צה פלוגמא אחמץ בפסח לאוקמא למילמיה דטעמא דרבנן משום דאין אומרים באיסורי הנאה הרי שכן לפניך: **אי משכחם לסו.** לצני הישניה: **לא סימא לסו ולא מידו.** משום דחדו דמשכחי תיובתא למילתי: **שידה.** ארגו של עגלה העשויה למרכב נשים: והקדיחו

דלגזול חובל ומוקי הלכה ט סמג עשין קט טושי"ע ח"מ סימן שפו סעיף ב':

מסורת הש"ס

(א) [ב"מ לה.]. ט [לעיל ע"ה: לקמן קה: פסחים ה: וס"ז]. א [כתובות פו. [לקמן ק.]. ד] [לעיל מד.]. ט [לעיל ומה.]. ע"ה: [כתובות דל.]. ו [לעיל סו. וס"ז]. ו גי כ' ט"ח בשם תוספתא ומתנכן וע"ש, [פריוצין יא: לט.]. ט [לקמן ק.]. י' בישי"ש גרס השורף לבעל השטר, ט [ד"ה ור"י]. ט [ועשין תוספות ב"ב קע: ד"ה א"ן]. ט [ד"ה ועוד]. ט [ועשין תוספות בטרות לא: ד"ה א"כ].

תורה אור השלם

1. וקנה כי יחטא ואשם ויחשיב את הגזלה אשר גזל או את העשק אשר עשק או את הפקדון אשר דפקד אותו או את האבדה אשר פקדא: ויקרא ה כג

הגהות הב"ח

(א) [ש"י ד"ה מכור וכו' מיתה והעמדה צדין וכו' צפרק שור שנגח. ב"ב סוף דף מד ופ"ק דף יג: (ב) ד"ה דאם כן וכו' הפסח הפ"ד ואח"כ מה"ד אלא הכא:

הגהות הגר"א

[א] [גו' יין והחמץ. ד'ס קו על מיתה והחמץ וז"צ והקדים:

רבינו חננאל

אמר אמימר מאן דדאין דינא דגרמי מגבי ביה דמי שטרא מעליא ומאן דלא דאין דינא דגרמי מגבי ביה דמי גיירא בעלמא הוה עובדא ובכפיה רפרם לרב אשי ואגבי ביה כי כשורא לצלמא. פ"ח דצ"ל וקיימא לן כאמימר ובפרסם דכפיה לרב אשי ואגבי ביה כי כשורא לצלמי. והאידנא דיינין דינא דגרמי כרשב"ל. ודו' מאיר היא וס"ל בכותיה לקמן בפרקין. הילכך כל גרמי פטור מדיני אדם וחייב בדניי שמים. והבנאי שקיבל עליו לסתור את הכותל ושיבר את האבנים או שהזיקן חייב לשלם היה סותר מצד זה ונפל מצד אחר פטור ואם מחמת המכה חייב. פ"ח דצ"ל קיימא לן הלכה כי האי סתמא.